

Binnen afmesten van lammeren bij lage krachtvoerprijzen financieel interessant

H. Prins (onderzoeker LEI, gedetacheerd bij het PR) en J. de Boer (onderzoeker sectie vleesvee en schapen PR)

Over het algemeen kunnen lammeren voordeliger op traditionele wijze met weidegras slachtrijp worden gemaakt dan op intensieve wijze op stal. Slechts in bijzondere omstandigheden (lage krachtvoerprijzen en voldoende stalruimte over) komt op stal afmesten in aanmerking. Deze conclusie wordt getrokken uit berekeningen van het Landbouw-Economisch Instituut (LEI) en het Proefstation voor de Rundveehouderij, Schapenhouderij en Paardenhouderij (PR), waarin de twee systemen met elkaar worden vergeleken. De hogere kosten voor krachtvoer en ruwvoerwinning in een intensief systeem blijken pas bij lage krachtvoerprijzen te worden goedge maakt door voordelen als snellere groei, lagere uitval, minder kosten voor medicijnen en een betere beveleedheid. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van het PR-schaapmodel, waarmee de groei en de voederbehoefte van de schapen zijn berekend, en het LEI-saldoprogramma, waarmee het systeem in bedrijfsverband wordt doorgerekend.

Twee systemen vergeleken

Voor dit onderzoek zijn twee systemen van schapen houden met elkaar vergeleken. In tabel 1 vindt u daarvan een overzicht. In beide systemen is gekozen voor Swifter-ooien, die voor de productie van slachtlammeren worden gekruist met zuivere

Texelaar dekrammen. De dekperiode valt in oktober, zodat de lammeren in maart worden geboren. De gemiddelde worpgrootte is 1,98 lam, waarvan 0,14 lam bij de geboorte dood of niet levensvatbaar is. De zoogperiode duurt in beide systemen 70 dagen.

In het weide-systeem gaan de oaien met de lammeren eind april naar buiten. De lammeren worden eind mei gespeend en afgeleverd rond 1 september. De slachtlammeren wegen dan ruim 40 kg.

In het stal-systeem blijven de lammeren de gehele periode op stal. Zij worden eveneens eind mei gespeend. Na het spenen blijven de oaien nog 1 week binnen om de uier op te laten drogen. Zij kunnen per 1 juni naar buiten. De lammeren worden na het spenen op stal intensief gemest met zoveel mogelijk krachtvoer. De lammeren zijn slachtrijp rond 20 juli. Zij wegen dan ruim 38 kg.

Snelle groei, hogere opbrengstprijzen

In het weide-systeem valt de groei van de lammeren in de weideperiode vaak tegen. Gemiddeld is een groei verondersteld van 220 gram per dag (tot het spenen 255 gram per dag, daarna 190 gram per dag). De lammeren halen deze groei met 10 kg lammerenkorrel en 12 kg schapenbrok. Rond 1 september bereiken de slachtlammeren een gewicht van 40,6 kg. Hiervan blijft schoon aan de

Tabel 1 Uitgangspunten saldoberekening schapenhouderij bij afmesten van de lammeren in de weide en bij afmesten van de lammeren op stal

Afmeststelsysteem lammeren	Weide	Stal
Aantal ooiën per ha	13,4	17,7
Gem. worpgrootte	1,98	1,98
Grootgebr. lammeren per worp	1,80	1,82
Speenleeftijd	70	70
Leeftijd bij afleveren	168	126
Aanhoudingspercentage	48	52
Koud geslacht gewicht lammeren	19,5	19,9
Classificatie slachtlammeren	R ⁺ 2 ⁻	U-2 ⁰
Opbrengstprijis lammeren per k.g.g.	7,60	8,00
Opbrengstprijis ooiën per stuk	125	125
Krachtvoerooiën	47	55
Krachtvoer lammeren	22	76
Prijis schapenbrok	45	45
Prijis lammerenkorrel	55	55
Prijis lammerenmestbrok	—	49
Maaipcentage	97	185

haak 19,5 kg over. De beveleedheid is gemiddeld R⁺ met een vetbedekking van 22. De ingecalculerde opbrengstprijis bedraagt f 7,60 per kg geslacht gewicht, ofwel f 148,- per stuk.

In het stal-systeem wordt na het spenen hard gevoerd. De lammeren krijgen 10 kg lammerenkorrel en 66 kg lammerenmestbrok. Daarmee groeien de lammeren snel. Na het spenen ligt de groei van de slachtlammeren op 290 gram per dag. In het weide-systeem is dat 190 gram per dag. Om een te sterke vervetting te voorkomen ligt het aflevergewicht in het stal-systeem iets lager dan in het weide-systeem, namelijk op 38,3 kg. Het aanhoudingspercentage is daarentegen veel gunstiger. In verband daarmee komt het geslacht gewicht op 19,9 kg met een beveleedheid van R⁻ en een vetbedekking van 2⁰. De opbrengstprijis komt daardoor zowel per kg geslacht gewicht (f 8,00) als per stuk (f 159,-) hoger uit dan in het weide-systeem.

Hogere veebezetting

In het stal-systeem kunnen per ha meer ooiën worden gehouden. Ervan uitgaande dat het benodigde gras en ruwvoer op het bedrijf zelf wordt geproduceerd kunnen in het weide-systeem 13,4 ooiën worden gehouden. In het stal-systeem vreten de lammeren echter vrijwel alleen krachtvoer. Het uitgespaarde gras en ruwvoer kan worden benut door meer schapen per ha te houden. De schapenbezetting neemt daardoor toe tot 17,7 ooiën per ha. Voor de lammeren behoeft niet extra in gebouwen te worden geïnvesteerd. In beginsel is de schapenstal groot genoeg om de slachtlammeren te kunnen huisvesten. Ook de inrichting

behoeft in het algemeen nauwelijks aanpassing. Uiteraard moet wel ruimte gecreëerd worden voor de extra ooiën, die worden gehouden. Indien de bestaande schapenstal die ruimte niet kan bieden zal er geïnvesteerd moeten worden. Per ha is het investeringsbedrag te begroten op f 2150 per ha (4,3 ooiën à f 500). De bijbehorende jaarkosten (ca f 250 per ha) zijn niet in de saldoberekening verwerkt. Door de hogere veebezetting is de arbeidsbehoefte in het stalsysteem hoger. Of binnen afmesten extra arbeid vergt ten opzichte van weide-afmesten is de vraag. Aan de ene kant is meer arbeid nodig voor het verstrekken van voer en stro, uitmesten en de ruwvoerwinning, maar anderzijds is de controle op de dieren gemakkelijker en behoeft minder te worden omgeweid.

Overige houderijaspecten

In het stal-systeem behoeven minder kosten te worden gemaakt voor gezondheidszorg en uitval. De lagere kosten voor uitval hebben te maken met de kortere mestperiode, betere controlemogelijkheden en het uitsluiten van verdrinkingsrisico. Het overbodig zijn van ontworming leidt tot lagere kosten voor gezondheidszorg. Verondersteld is dat mogelijk iets meer problemen met longontsteking en coccidiose opwegen tegen verminderde problemen met longwormen, maag/darmwormen en huidmyiasis.

In beide systemen is er vanuit gegaan dat de dieren op stro worden gehuisvest. De kosten van strooisel zijn verwerkt in de algemene kosten. In het stal-systeem zijn de kosten van strooisel f 1 0,- per ooi hoger, omdat zowel de ooiën als de lammeren langer op stal blijven.

Tabel 2 Saldoberekening schapenhouderij bij afmesten van de lammeren in de weide en bij afmesten van de lammeren op stal

Afmeststelsysteem lammeren	Weide	Stal
Opbrengsten per ooi		
Verkoop lammeren	230	250
Overige opbrengsten	88	88
Totaal opbrengsten	318	338
Toegerekende dierkosten per ooi		
Krachtvoer en kunstmelk	47	100
Rente	29	27
Gezondheidszorg	21	18
Uitvalrisico	14	12
Algemene kosten	20	30
Totaal toegerekende dierkosten	130	186
Opbrengsten minus toeg. dierkosten per ooi	188	152
Opbrengsten minus toeg. dierkosten per ha	2520	2687
Toegerekende graslandkosten	1059	1175
Kosten inkuilen	213	407
Saldo schapen¹ per ha (loonwerk)	1248	1105

Graslandkosten

In het stal-systeem zijn de graslandkosten f 116 hoger dan in het weide-systeem. Dat heeft te maken met het feit dat er meer ruwvoer moet worden gewonnen. In het weide-systeem moet ongeveer één snede worden gemaaid; in het stal-systeem zijn dat bijna twee sneden. Dat heeft tot gevolg dat er meer fosfaat en kali gestrooid moet worden. Waarschijnlijk kunnen deze extra behoeften worden gedekt door extra giften aan stalmest, maar dat moet nog worden onderzocht. In de saldoberekening is er vanuit gegaan dat dit met kunstmest wordt opgevangen. Ook de kosten voor kuilafdek-materiaal en brandstoffen zijn hoger. De kosten van afrastering kunnen in het stal-systeem wat lager uitvallen. Indien het inkuilen in loonwerk moet gebeuren wordt het verschil in graslandkosten tussen de beide systemen nog groter. Het loopt dan op tot f 310 per ha.

Conclusie

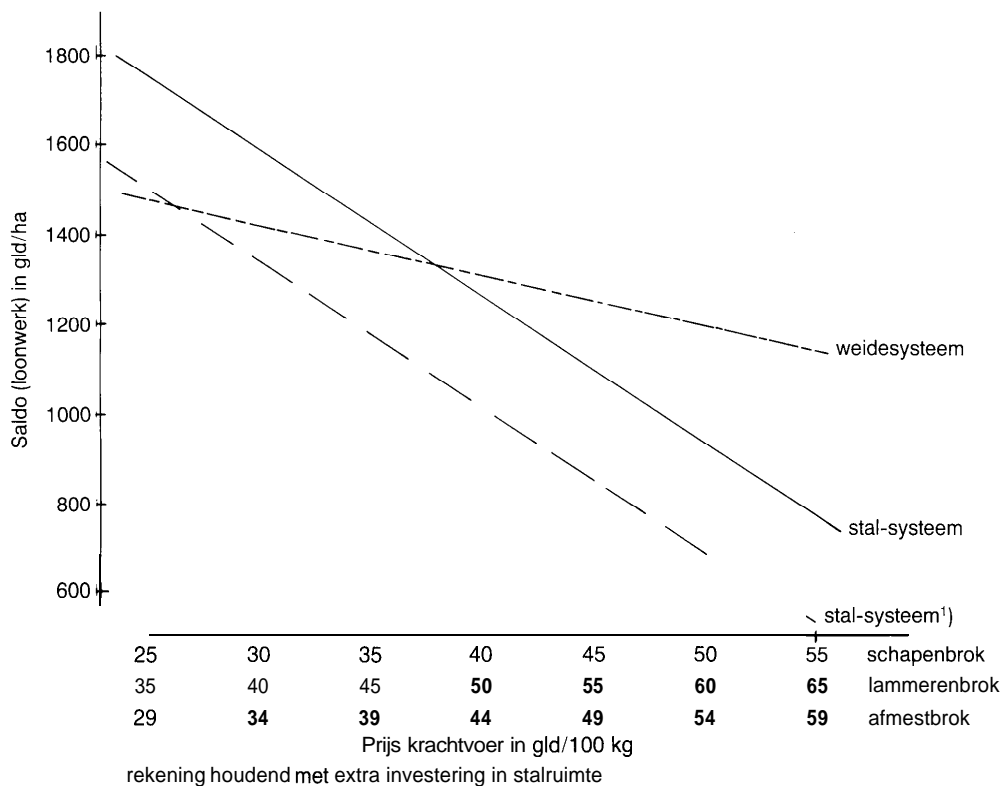
Bij de aangehouden prijsverhoudingen blijkt het saldo bij het traditionele systeem uit te komen op f 1248 per ha (tabel 2). Bij het intensieve systeem komt het saldo f 143 lager uit. Blijkbaar wegen de vele voordelen van binnen afmesten niet op tegen de hogere kosten voor krachtvoer en ruwvoer.

Uiteraard hangt het verschil in saldo tussen beide systemen af van de uitgangspunten.

In figuur 1 is zichtbaar gemaakt wat de invloed is van de krachtvoerprijzen op de saldi. Bij een lagere krachtvoerprijs wordt het verschil in saldo kleiner. De krachtvoerprijs moet echter minimaal f 6 per 100 kg lager zijn dan in de uitgangspunten is vermeld om het saldo bij afmesten op stal gunstiger uit te laten komen dan bij traditioneel afmesten in de weide. De prijzen voor schapenbrok, lammerenkorrel en lammerenafmestbrok moeten dus lager zijn dan resp. f 39, f 49 en f 43 per 100 kg. Indien voor de extra ooiën, die in het stal-systeem kunnen worden gehouden, extra huisvestingskosten in rekening worden gebracht moeten de prijzen met nog eens f 11 per 100 kg dalen tot resp. f 28, f 38 en f 32 per 100 kg. Bij de huidige krachtvoerprijzen kan binnen mesten van lammeren dus concurreren met weide mesten mits voldoende stalruimte aanwezig is. Indien in extra stalruimte moet worden geïnvesteerd blijkt traditioneel afmesten van lammeren voordeliger.

Een maatregel om het saldo in het stal-systeem mogelijk nog iets gunstiger te doen uitkomen is het vervangen van een deel van de afmestbrok door goedkopere bijproducten. Deze mogelijk-

Figuur 1 Saldo schapenhouderij per ha naar krachtvoerprijs bij afmesten van lammeren in de weide en op stal

heid is echter niet nader onderzocht. Wel is gekeken naar de mogelijkheid de lammeren eerder te spenen. Het voordeel daarvan is dat de oaien eerder naar buiten kunnen en dus met minder

ruwvoer, krachtvoer en strooisel toe kunnen. Deze voordelen blijken echter volledig teniet te gaan door de extra hoeveelheid (dure) lammerenkorrel, die dan moet worden aangekocht.